

Македонско здружение на млади правници

ЕДНАКОВ ПРИСТАП ДО ПРАВА ЗА СИТЕ

Информаторот е наменет за сите лица и граѓани да им послужи да се запознаат со основните права кои ги имаат пред надлежните органи и судовите без разлика на нивната имотна состојба или било кој друг статус и припадност.

Право на еднаквост

Сите лица се еднакви во остварувањето на правата. Забрането е разликување на поединец или група, по основ на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, религија или верско уверување, политичка припадност, ментална или телесна попреченост, возраст или било која друга основа.

Грижа на државата за социјалната сигурност

Република Македонија има обврска да обезбеди социјална заштита на граѓаните, им гарантира помош на граѓаните кои не можат да се грижат за себе и се неспособни за работа и им обезбедува посебна заштита на лицата со попреченост и услови за нивно вклучување во секојдневниот живот.

УПРАВНА ПОСТАПКА

Управната постапка е постапка за остварување и заштита на правата и правните интереси која се води пред јавните органи - министерствата, органите на државната управа (агенции, дирекции, комисии), организации утврдени со закон, другите државни органи, правните и физичките лица на кои со закон им е доверено да вршат јавни овластувања, како и органите на општината, на градот Скопје и општините во градот Скопје.

Права во управната постапка

Јавните органи и сите институции постојат за граѓаните и се сервис за остварување на нивните права. Службените лица, вработени во органите и институциите, кон секого треба да се обраќаат со почит.

Постапките пред надлежните институции треба да се спроведуваат на наједноставен начин, без одлагање и со помалку трошоци.

Институциите мора да им дадат можност на лицата да ги образложат фактите и околностите кои сметаат дека се важни во нивната постапка. Службеникот е должен да обезбеди правна помош на секое лице во текот на постапката со цел за остварување на неговите права (известување за законски правила во текот на постапката, за правата и обврските во текот на постапката, за последиците од преземање на одредено дејствие). Незнаењето или неукоста на лицето не треба да биде на негова штета.

Државните институции се должни објективно да ги утврдат сите факти во постапката и правилно да одлучат за остварување на правото, согласно законите и Уставот.

Пример:

Кога едно лице поднесува барање за остварување на одредено право или поведува постапка пред јавен орган (легализација на бесправно изградени објекти, право на постојана парична помош, право на социјална парична помош или слично), доколку има потреба, од страна на органот треба да биде информирано како да го пополни барањето, дали ги има потребните документи, да биде запознаено за текот на постапката и во кој рок органот треба да одлучи по неговото барање.

Во решението со кое се одлучува во поведената постапка треба се наведува дали лицето има право на жалба или тужба, во кој рок се поднесува и до кој орган.

Достава на одлуки и известувања во управна постапка

Во постапките за остварување на одредено право, надлежните органи одлучуваат со донесување на писмена одлука која треба да биде доставена до лицето кое барало да оствари определено право.

Доставата на одлуката може да се изврши на следните начини:

- Лично на лицето, при што се потпишува на доставница која понатаму служи како доказ за времето кога е извршена доставата на одлуката;
- Посредно, на полнолетен член на домаќинството или на вработен на работното место на лицето кое барало остварување на право, во случаите кога не е задолжителна личната достава
- Ако надлежниот орган кој одлучувал за остварување на правото или МВР нема податоци за адресата на живеење на лицето, доставата се врши преку јавна објава, во два броја на дневен печат кој се дистрибуира на целата територија на РМ и во Службен весник на РМ.

Доколку е спроведен еден од трите наведени начини за доставување, се смета дека доставата на одлуката е правилно спроведена (уредна достава).

Рокови за жалба или тужба

За преземање одредени дејствија во постапката (поднесување на жалба/тужба), се определуваат рокови. Поднесувањето на жалбата или тужбата може да се направи единствено во предвидениот рок. Роковите може да се сметаат во часови, денови, месеци или години. Роковите за поднесување на жалба/тужба почнуваат да течат наредниот ден од денот кога лицето ќе ја прими одлуката. Роковите почнуваат да течат и не доаѓа до нивен прекин поради постоење на државни празници или други неработни денови. Ако последниот ден од рокот паѓа во неработен ден или на државен празник или во друг ден кога јавниот орган пред кој треба да се поднесе жалбата/тужбата не работи, рокот истекува на првиот нареден работен ден.

Пример:

Кога е направена посредна достава (на пример на брачниот другар на лицето) на 25.04.2018 година (доставницата е потпишана со тој датум), согласно правилата утврдени во законот, се смета дека е извршена уредна достава по истекот на 3 дена од денот кога е доставено решението до брачниот другар – 28.04.2018 година, рокот започнува да тече тој ден и завршува на 13.05.2018 година, кога рокот е 15 дена. Поради тоа што 13.05.2018 година е неработен ден, рокот за поднесување на жалба истекува првиот нареден работен ден, во конкретниот пример на 14.05.2018 година.

Доколку жалбата е доставена по изминување на предвидениот рок, жалбата ќе биде одбиена како ненавремена.

ГРАЃАНСКА ПОСТАПКА

Граѓанската судска постапка се води пред основните судови, апелационите судови и Врховниот суд на Република Македонија кога се исполнети определени услови. Граѓанската постапка ги опфаќа личните и семејните односи на граѓаните како што се работните, трговските, имотните и другите граѓанско-правни односи, за кои може и не мора да постои определен спор.

Судот на секое лице ќе му овозможи да се изјасни за барањата и/или тврдењата на лицето кое е спротивна страна во постапката.

Лицата се должни пред судот да ја зборуваат вистината и совесно да ги користат правата кои им се признаени со закон.

Судот е должен постапката да ја спроведе без одложување, во разумен рок, со што помалку трошоци и да ја оневозможи злоупотребата на правата кои им се гарантирани на лицата.

Достава на одлуки и други документи во граѓанска постапка

Одлуките донесени во граѓанска постапка може да се достават до лицата на еден од следните начини:

- Непосредно во судот
- Преку нотар или извршител – во случаи кога ваквото достава е дозволена, ако некое лице тоа го побара и ако се согласи да ги надомести трошоците за достава, судот носи решение со кое одредува дека доставата на одлуката ќе се изврши преку нотар односно извршител
- Посредно, кога не е задолжителна личната достава, преку предавање на одлуката или документот на полнолетен член од домаќинството, кога доставата се врши во домот, или на лице вработено кај работодавачот, кога доставата се врши на работното место
- На адвокатот или законскиот застапник на лицето
- Со препорачана пратка - се смета дека доставата е извршена во моментот кога одлуката е врачена на лицето, односно ако на лицето му е оставена потврда за препорачана поштенска пратка да го подигне документот во пошта, без разлика дали лицето тоа ќе го направи во предвидениот рок.

Судот е должен да направи два последователни обиди за достава на одлуката на еден од наведените начини, по што ја објавува на огласната табла на судот. По истекот на 8 дена од денот на објавата на одлуката на огласната табла, се смета дека доставата е извршена.

ОСЛОБОДУВАЊЕ ОД СУДСКИ ТАКСИ

Започнувањето и водењето на граѓанската судска постапка подлежи на плаќање на судски такси, чија висина зависи од видот на правното прашање (утврдување на сопственост, развод на брак, надомест на штета, работен спор, утврдување на дискриминација и други спорови) и вредноста на спорот.

Кога некое лице е задолжено да плати судска такса, меѓутоа плаќањето значително би ги намалило средствата за неговото или издржувањето на членовите на неговото семејство, лицето може да побара од судот да биде ослободено од обврската за плаќање на судска такса.

Предлог за ослободување од судска такса се поднесува до судот пред кој се води постапката. Судот треба да одлучи по поднесениот предлог во рок од 5 дена од приемот.

Во зависност од околностите, судот може: целосно да го ослободи лицето од плаќање на таксата, да го одложи плаќањето или да дозволи плаќање на таксата на рати.

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

Право на бесплатна правна помош

Право на бесплатна правна помош може да остварат лицата кои не можат да обезбедат застапување пред надлежните органи без да го загрозат своето или издржувањето на лицата кои се должни да ги издржуваат. Сопственото или издржувањето на другите лица од семејството е загрозено ако личните приходи и приходите на членовите на семејството со кои живее лицето во заедничко домаќинство не се повисоки од 50% од просечната месечна плата од месецот пред поднесување на барањето до Министерството за правда.

Во Законот за бесплатна правна помош наведени се лицата кои може да го остварат правото на бесплатна правна помош: деца, лица корисници на социјална помош, корисници на инвалидски додаток, корисници на најниска пензија кои издржуваат две или повеќе лица, семејство или самохран родител кој остварува право на детски додаток, баратели на азил и раселени лица, странски државјани согласно меѓународните договори, лица без државјанство, државјани на ЕУ под услови утврдени со законот.

Како приход на едно лице се смета целокупниот подвижен и недвижен имот на односно членовите на неговото семејство освен:

- Детски додаток
- Инвалидски додаток
- Дополнителен за туѓа нега
- Стипендии и други примања заради образование и стручно оспособување
- Средства добиени за отстранување елементарна непогода
- Надомест на штета поради намалена животна активност
- Надомест за штета за неоправдано лишување од слобода
- Одобрени средства за лекување во странство

Бесплатна правна помош не може да се одобри ако лицето кое ја бара или член на неговото семејство со кој живее во исто домаќинство има имот кој достигнува или надминува пет просечни бруто плати исплатени во Република Македонија во претходниот месец.

Што е бесплатна правна помош

Бесплатната правна помош се состои од правен совет, општа правна информација, правна помош при пополнување на барање за бесплатна правна помош, застапување пред Министерството за внатрешни работи и Центарот за социјална работа согласно Законот за правда за децата, застапување во судски и управни постапки, составување на писмени документи (тужби, жалби) во судска и управна постапка.

Бесплатната правна помош може да се одобри доколку правното прашање е од областа на: социјалното, здравственото, пензиското и инвалидското осигурување, работните односи, заштита на деца, жртви на семејно насилство, заштита на жртвите на кривични дела, заштита на жртвите на трговија со луѓе, признавање на право на азил или имотно-правни прашања.

Бесплатната правна помош се остварува со понесување на барање до Министерството за правда или се бара претходна помош од здруженијата на граѓани кои се регистрирани за обезбедување на бесплатна правна помош.

Регистарот на здруженија на граѓани кои се регистрирани за обезбедување на бесплатна правна помош може да се најде на интернет страната на Министерството за правда.

Секое лице може да се обрати во граѓанска организација која е регистрирана за обезбедување на бесплатна правна помош. Лицето одговорно за обезбедување на бесплатна правна помош во граѓанската организација може да му даде правен совет и акосе исполнети условите за обезбедување на бесплатно застапување од страна на адвокат, му помага во пополнувањето на барањето кое потоа се поднесува во Министерството за правда.

По поднесување на барањето заедно со сите потребни документи, службеникот во Министерството за правда веднаш треба да започне да работи на предметот, да ги обезбеди документите за приходите и имотот на барателот и одлучува за обезбедување на бесплатен адвокат најмногу во рок од 8 (осум) дена од приемот на предметот.

Македонското здружение на млади правници - МЗМП

е независна и професионална организација која има за цел зајакнување на системот за пристап до правда на сите граѓани во Република Македонија преку обезбедување на бесплатна правна помош.

МЗМП од јуни 2011 е регистрирано при Министерството за правда како здружение кое е овластено да обезбедува бесплатна правна помош.

БЕСПЛАТЕН ТЕЛЕФОНСКИ БРОЈ

0800 77 800

Секој работен ден од 08:30 до 16:30 часот

Контакт информации:

Македонско здружение на млади правници (МЗМП)

ул. „Донбас“ бр. 14-1/6, 1000 Скопје

Република Македонија

тел: +389 (0) 2 3220-870, 0800 77 800

е-пошта: contact@myla.org.mk

веб: myla.org.mk

Јули 2018